

Ультрасонографическая диагностика. Способ предусматривает визуализацию и считывания сонограмм с экрана для компьютерного мониторинга.

Ультрасонограммы молочной железы коров из опытной группы характеризовались гипоехогенностью. У второй группы коров с серозным отеком регистрировалась гиперэхогенность. Такой эффект, отражающий УЗИ-сканер, объясняется гидрофильностью тканей молочной железы при серозном отеке, их сжатием и последующей индурацией.

Тепловизионная диагностика. Образом. предусматривает визуализацию цветовой палитры, считывания показаний с экрана и определения локального температурного градиента.

Ключевые слова: коровы, вымя, лактационный период, серозный отек, диагностика

Pasternak A.M. Serous edema of the udder of cows in lactation period. Ultrasonographic and thermographic diagnostics.

The article presents information on the diagnosis of serous udder edema and its complications in cows lactation period, using ultrasonic imager scanner.

We have developed a new method of diagnosis of serous edema breast cows using ultrasound and teplovizornoj equipment.

Ultrasonographic diagnosis. The method involves visualization and reading sonogram screen for computer monitor.

Ultrasonohramy mammary gland of cows from the experimental group were characterized hipoechogenisty. In the second group of cows with serous edema hiperechogenist been registered. This effect, reflecting the ultrasound scanner, due hydrophilic breast tissue with serous edema, their compression and subsequent induration.

Teplovizorna diagnosis. Method. provides visualization of the color palette, Reading of the screen and determine the local temperature gradient.

Keywords: cow, udder, lactation period, serous edema, diagnosis

Дата надходження до редакції: 25.04.2014 р.

Рецензент: д.вет.н., професор Харенко М.І.

УДК 619:618.14-002:636.4

**ДИНАМІКА ПРОЯВУ СТАТЕВИХ ЦИКЛІВ СВИНОМАТКАМИ
НА ТЛІ ПОПЕРЕДНІХ ПАТОЛОГІЙ ВАГІТНОСТІ, РОДІВ І ПІСЛЯРОДОВОГО ПЕРІОДУ**

М. І. Харенко, д.вет. н., професор

А. А. Черненко, к.вет.н., доцент

О. А. Костюченко, магістр вет. медицини

Сумський національний аграрний університет

В роботі наведені інформативні й аналітичні дані щодо динаміки прояву статевих циклів свиноматками на тлі попередніх патологій вагітності, родів і післяродового періоду у спецгоспах з виробництва свинини із провадженнями сучасними технологіями ведення галузі.

Основна кількість першопоросок і основних свиноматок в обох спецгоспах проявляють спонтанний статевий цикл після відлучення поросят, на тлі попередніх післяродових патологій, в терміни до 7 діб, але у порівнянні із тваринами, в яких реєструвалися патологія вагітності і патологія родів, при значних показниках післяродової патології залишається значна кількість як першопоросок, так і основних свиноматок з ознаками анафродизії, а це призводить до значних витрат у господарствах на проведення заходів інтенсифікації (стимуляції і відновлення) відтворної здатності маточного поголів'я та значної їх кількості вибраковування, що в свою чергу негативно впливає на рентабельність галузі в цілому.

Ключові слова: статевий цикл, вагітність, роди, післяродовий період.

Постановка проблеми в загальному вигляді. За сучасних технологій ведення галузі свинарства у господарствах України, впровадження за інвестиційними проектами, проблеми інтенсифікації відтворної здатності маточного поголів'я займають провідну роль у зростанні основних показників їх відтворення.

Не залишають в стороні, при вирішенні цих проблем, й питання динаміки прояву статевих циклів у свиноматок, незалежно від їх віку, після попередніх акушерських патологій, які мали місце

під час вагітності, родів і в післяродовому періоді, оскільки відсутність чіткого обліку цих патологій сприяє збільшенню кількості маточного поголів'я, що передчасно вибраковується [1, 2].

Зв'язок проблеми з важливим науковим та практичним завданням. Питаннями виникнення акушерських патологій під час вагітності, родів і післяродового періоду у свиноматок займалися значна частина науковців і практиків в умовах свинарських господарств, як в умовах України, так в зарубіжних країнах [3, 4], але щодо

проблем збереження відтворної здатності і своєчасному прояву статевих циклів у свиноматок на тлі вищезгаданих акушерських патологій в доступних літературних джерелах інформації залишається поки що недостатньо.

Дослідження проводилися згідно наукової тематики. «Система комплексних заходів з профілактики і ліквідації неплідності і яловості корів і свиней» (номера державної реєстрації – 0108U005029 та 0114U001902).

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Акушерська патологія, що виникає під час вагітності, родів і в післяродовий період у свиноматок різного віку (аборти, залежування перед родами, вивернення піхви і випадіння матки, патології родових шляхів, родових сил і плодів, затримання посліду та післяродові запальні процеси) без сумніву впливає на характер прояву наступних статевих циклів, показники їх запліднення, інтенсивність і строки їх використання та інші основні показники відтворення, що негативно впливає на показники рентабельності галузі в тому чи іншому свинарському господарстві, незалежно від впровадженої технології їх роботи [5].

Метою наших досліджень було вивчення показників динаміки прояву статевих циклів свиноматками на тлі попередніх патологій вагітності, родів і післяродового періоду у порівнянні із самками, у яких акушерська патологія при вищевказаних станах була відсутня.

Матеріали і методи дослідження. Дослідження проводили у двох свинарських господарствах, які працюють за сучасними технологіями ведення галузі: У ТОВ «АХ» Лебединського району Сумської області та ТОВ «Темп» Новомосковського району Дніпропетровської області у 2012-2013 роках. При аналізі і вивченні передбачених метою питань враховувалися пора року, вік свиноматок (першопороски і основні свиноматки), показники свиноматок з патологією вагітності, родів і післяродового періоду, показники фізіологічного перебігу вагітності, родів і післяродового періоду у свиноматок, показники прояву статевих циклів у свиноматок після відлучення поросят на тлі попередніх патологій вагітності, родів і післяродового періоду та при фізіологічному перебігу вагітності, родів і післяродового періоду. Аналіз і вивчення вищевказаних показників проводився на підставі статистичної звітності, особистих клінічних досліджень і спостережень, комп'ютерної програми «Farm» та облікової документації господарств і зооветеринарних служб.

Результати власних досліджень та їх обговорення наведені в таблицях 1, 2, 3, 4, 5 і 6. З

наведених даних таблиці 1 видно, що у ТОВ «АХ» за 2012 рік жодного випадку патології вагітності у першопоросок не було зареєстровано, в той час, як у 2013 році таких випадків було 2 (по 1-му взимку та восени – ознаки передродового залежування. Взимку першопороска проявила статевий цикл після відлучення поросят протягом 7 днів, а восени – з 8-ї до 30-ї доби).

У спецгоспі «Темп», як за 2012, так і за 2013 рік було зареєстровано по одному випадку патології вагітності (передродове залежування) – влітку та взимку, а прояв статевого циклу у цих першопоросок спостерігався у період з 8-ї до 30-ї доби після відлучення поросят.

В основних свиноматок ТОВ «АХ» за аналізуючі роки була зареєстрована патологія вагітності (передродове залежування та набряки) у 4 (2012 рік) та 2 (2013 рік) свиноматок, відповідно, і найчастіше ця патологія була характерна для зимової, весняної та літньої пори року. В основному статевий цикл у свиноматок з патологією вагітності, після відлучення поросят, проявлявся в період з 5-ї до 30-ї доби.

Патологія вагітності в основних свиноматок у спецгоспі «Темп» реєструвався в кожний із аналізуючих років – по 9 випадків і практично в кожному пору року, а статевий цикл у свиноматок після відлучення поросят проявлявся (у більшості і незалежно від пори року) з 5-ї до 30-ї доби. У 33,33 % свиноматок (2012 рік влітку) статевий цикл проявився у період часу, що перевищував 30 днів, а у 33,33 % свиноматок взимку статевий цикл не проявився спонтанно взагалі (анафродизія). Майже аналогічна ситуація характерною була і в 2013 році, за виключення ознак анафродизії в літню пору року.

Що стосується спонтанності прояву статевих у першопоросок і основних свиноматок, на тлі попередніх патологій родів, то за аналізуючі роки у ТОВ «АХ» показники патологій родів у першопоросок коливалися за порами року від 16,67 % влітку до 31,67 % взимку (2012 рік) та від 21,43 % взимку до 28,57 % влітку (2013 рік), а показники прояву статевого циклу після відлучення поросят за аналізуючими роками реєструвалися за усіма порами років у період до 7-ї доби.

В основних свиноматок показники патологічних родів за порами років коливалися від 21,37 % взимку до 29,06 % влітку (2012 рік) та від 21,83 % взимку до 29,58 % восени (2013 рік) відповідно, а основними причинами патологічних родів були розлади динаміки родового процесу, неправильні взаємовідношення плодів до родових шляхів (як у основних свиноматок, так і у першопоросок).

**Динаміка прояву статевих циклів свиноматок у господарствах
на тлі попередніх патологій вагітності**

Вік свиноматок	Пора року	Спецгосп "АХ"									Спецгосп "Темп"											
		2012 рік					2013 рік				2012 рік				2013 рік							
		Всього свиноматок з патологією, к-ть/%	Проявили статевий цикл після відлучення поросят			Анафродизія к-ть/%	Всього свиноматок з патологією, к-ть/%	за 7 дб, к-ть/%	за 8-30 дб, к-ть/%	Більше 30 дб, к-ть/%	Анафродизія к-ть/%	Всього свиноматок з патологією, к-ть/%	за 7 дб, к-ть/%	за 8-30 дб, к-ть/%	Більше 30 дб, к-ть/%	Анафродизія к-ть/%	Всього свиноматок з патологією, к-ть/%	за 7 дб, к-ть/%	за 8-30 дб, к-ть/%	Більше 30 дб, к-ть/%	Анафродизія к-ть/%	
Першоопороски	З	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0
	В	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Л	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
	О	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	за рік	0	0	0	0	0	2	1	1	0	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0
	за рік	0	0	0	0	0	100,00	50,00	50,00	0	0	100,00	0	100,00	0	0	100,00	0,00	100,00	0	0	0
Основні свиноматки	З	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	3	1	1	0	1	2	1	1	0	0	0
	В	25,00	100,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0	33,33	33,33	33,33	0	33,33	22,22	50,00	50,00	0	0	0
	Л	1	0	1	0	0	1	1	0	0	0	2	1	1	0	0	2	1	1	0	0	0
	О	2	0	0	0	0	50,00	100,00	0,00	0	0	22,22	50,00	50,00	0	0,00	22,22	50,00	50,00	0,00	0	0
	за рік	2	1	1	0	0	1	0	1	0	0	3	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1
	за рік	50,00	50,00	50,00	0	0	50,00	0,00	100,00	0	0	33,33	33,33	33,33	33,33	0,00	22,22	0,00	0,00	50,00	50,00	50,00
за рік	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11,11	0	1	0	0	3	2	1	0	0	0	
за рік	4	2	2	0	0	2	1	1	0	0	9	3	4	1	1	9	4	3	1	1	1	
за рік	100,00	50,00	50,00	0	0	100,00	50,00	50,00	0	0	100,00	33,33	44,44	11,11	11,11	100,00	44,44	33,33	11,11	11,11	11,11	

Таблиця 2

**Динаміка прояву статевих циклів свиноматок у господарствах
на тлі попередніх патологій родів**

Вік свиноматок	Пора року	Спецгосп "АХ"									Спецгосп "Темп"											
		2012 рік					2013 рік				2012 рік				2013 рік							
		Всього свиноматок з патологією, к-ть/%	Проявили статевий цикл після відлучення поросят			Анафродизія к-ть/%	Всього свиноматок з патологією, к-ть/%	за 7 дб, к-ть/%	за 8-30 дб, к-ть/%	Більше 30 дб, к-ть/%	Анафродизія к-ть/%	Всього свиноматок з патологією, к-ть/%	за 7 дб, к-ть/%	за 8-30 дб, к-ть/%	Більше 30 дб, к-ть/%	Анафродизія к-ть/%	Всього свиноматок з патологією, к-ть/%	за 7 дб, к-ть/%	за 8-30 дб, к-ть/%	Більше 30 дб, к-ть/%	Анафродизія к-ть/%	
Першоопороски	З	19	14	3	1	1	9	5	4	0	0	15	10	4	0	1	6	3	2	0	1	1
	В	31,67	73,68	15,79	5,26	5,26	21,43	55,56	44,44	0,00	0,00	21,13	66,67	26,67	0,00	6,67	25,00	50,00	33,33	0,00	16,67	16,67
	Л	17	15	0	1	1	10	6	2	1	1	16	12	2	1	1	5	3	1	2	0	0
	О	28,33	88,24	0,00	5,88	5,88	23,81	60,00	20,00	10,00	10,00	22,54	75,00	12,50	6,25	6,25	20,83	60,00	20,00	40,00	0,00	0,00
	за рік	10	8	1	1		12	7	3	1	1	24	17	4	2	1	7	3	2	1	1	1
	за рік	16,67	80,00	10,00	10,00	0,00	28,57	58,33	25,00	8,33	8,33	33,80	70,83	16,67	8,33	4,17	29,17	42,86	28,57	14,29	14,29	14,29
Основні свиноматки	З	14	10	2	2		11	7	3	1	0	16	9	5	1	1	6	3	2	0	1	1
	В	23,33	71,43	14,29	14,29	0,00	26,19	63,64	27,27	9,09	0,00	22,54	56,25	31,25	6,25	6,25	25,00	50,00	33,33	0,00	16,67	16,67
	Л	60	47	6	5	2	42	25	12	3	2	71	48	15	4	4	24	12	7	3	3	3
	О	100,00	78,33	10,00	8,33	3,33	100,00	59,52	28,57	7,14	4,76	100,00	67,61	21,13	5,63	5,63	100,00	50,00	29,17	12,50	12,50	12,50
	за рік	25	19	3	2	1	31	23	6	1	1	29	21	5	2	1	22	15	4	1	2	2
	за рік	21,37	76,00	12,00	8,00	4,00	21,83	74,19	19,35	3,23	3,23	27,88	72,41	17,24	6,90	3,45	28,21	68,18	18,18	4,55	9,09	9,09
Першоопороски	З	28	20	6	1	1	32	22	5	3	1	19	13	4	1	1	25	17	4	3	1	1
	В	23,93	71,43	21,43	3,57	3,57	22,54	68,75	15,63	9,38	3,13	18,27	68,42	21,05	5,26	5,26	32,05	68,00	16,00	12,00	4,00	4,00
	Л	34	24	6	2	2	37	25	7	3	2	28	20	5	2	1	17	13	2	0	2	2
	О	29,06	70,59	17,65	5,88	5,88	26,06	67,57	18,92	8,11	5,41	26,92	71,43	17,86	7,14	3,57	21,79	76,47	11,76	0,00	11,76	11,76
	за рік	30	22	6	1	1	42	32	7	2	1	28	21	5	1	1	14	10	3	1	0	0
	за рік	25,64	73,33	20,00	3,33	3,33	29,58	76,19	16,67	4,76	2,38	26,92	75,00	17,86	3,57	3,57	17,95	71,43	21,43	7,14	0,00	0,00
за рік	117	85	21	6	5	142	102	25	9	5	104	75	19	6	4	78	55	13	5	5	5	
за рік	100,00	72,65	17,95	5,13	4,27	100,00	71,83	17,61	6,34	3,52	100,00	72,12	18,27	5,77	3,85	100,00	70,51	16,67	6,41	6,41	6,41	

**Динаміка прояву статевих циклів свиноматок у господарствах
на тлі попередніх патологій післяродового періоду**

Вік свиноматок	Пора року	Спецгосп "АХ"										Спецгосп "Темп"										
		2012 рік					2013 рік					2012 рік					2013 рік					
		Всього свиноматок з патологією, к-ть/%	Проявили статевий цикл після відлучення поросят			Анафродизія к-ть/%	Всього свиноматок з патологією, к-ть/%	Проявили статевий цикл після відлучення поросят			Анафродизія к-ть/%	Всього свиноматок з патологією, к-ть/%	Проявили статевий цикл після відлучення поросят			Анафродизія к-ть/%						
	за 7 дб, к-ть/%	за 8-30 дб, к-ть/%	Більше 30 дб, к-ть/%		за 7 дб, к-ть/%	за 8-30 дб, к-ть/%	Більше 30 дб, к-ть/%		за 7 дб, к-ть/%	за 8-30 дб, к-ть/%	Більше 30 дб, к-ть/%		за 7 дб, к-ть/%	за 8-30 дб, к-ть/%	Більше 30 дб, к-ть/%		за 7 дб, к-ть/%	за 8-30 дб, к-ть/%	Більше 30 дб, к-ть/%			
Першопороски	З	8	4	2	1	1	5	3	1		1	5	2	2	1	0	1	0	1	0	0	0
	В	25,81	50,00	25,00	12,50	12,50	22,73	60,00	20,00	0,00	20,00	20,83	40,00	40,00	20,00	0	10,00	0	100,00	0	0	0
	Л	7	4	3	0	0	6	3	2	1	0	9	4	3	1	1	4	2	1	0	0	1
	О	22,58	57,14	42,86	0	0	27,27	50,00	33,33	16,67	0	37,50	44,44	33,33	11,11	11,11	40,00	50,00	25,00	0	25,00	0
	за рік	25,81	50,00	37,50	0	12,50	27,27	33,33	33,33	16,67	16,67	25,00	50,00	16,67	16,67	16,67	30,00	33,33	0,00	33,33	33,33	33,33
	О	8	4	3	1	0	5	2	2	1	0	4	2	1	1	1	2	1	1	0	0	0
Основні свиноматки	З	25,81	50,00	37,50	12,50	0	22,73	40,00	40,00	20,00	0	16,67	50,00	25,00	0,00	25,00	20,00	50,00	50,00	0	0	0
	В	31	16	11	2	2	22	10	7	3	2	24	11	7	3	3	10	4	3	1	2	0
	Л	100,00	51,61	35,48	6,45	6,45	100,00	45,45	31,82	13,64	9,09	100,00	45,83	29,17	12,50	12,50	100,00	40,00	30,00	10,00	20,00	20,00
	О	12	7	4	0	1	13	7	3	2	1	11	5	4	1	1	12	6	3	2	1	1
	за рік	27,91	58,33	33,33	0,00	8,33	22,41	53,85	23,08	15,38	7,69	26,19	45,45	36,36	9,09	9,09	26,67	50,00	25,00	16,67	8,33	8,33
	О	10	6	3	1		12	7	2	1	2	8	3	3	1	1	14	8	3	1	2	2
Першопороски	З	23,26	60,00	30,00	10,00	0,00	20,69	58,33	16,67	8,33	16,67	19,05	37,50	37,50	12,50	12,50	31,11	57,14	21,43	7,14	14,29	14,29
	В	9	3	2	2	2	16	9	3	1	3	10	4	3	1	2	11	6	2	1	2	2
	Л	20,93	33,33	22,22	22,22	22,22	27,59	56,25	18,75	6,25	18,75	23,81	40,00	30,00	10,00	20,00	24,44	54,55	18,18	9,09	18,18	18,18
	О	12	8	2	1	1	17	10	4	2	1	13	7	3	2	1	8	4	2	1	1	1
	за рік	27,91	66,67	16,67	8,33	8,33	29,31	58,82	23,53	11,76	5,88	30,95	53,85	23,08	15,38	7,69	17,78	50,00	25,00	12,50	12,50	12,50
	О	43	24	11	4	4	58	33	12	6	7	42	19	13	5	5	45	24	10	5	6	6
за рік	100,00	55,81	25,58	9,30	9,30	100,00	56,90	20,69	10,34	12,07	100,00	45,24	30,95	11,90	11,90	100,00	53,33	22,22	11,11	13,33	13,33	

Таблиця 4

**Динаміка прояву статевих циклів свиноматок
у господарствах з фізіологічним перебігом вагітності**

Вік свиноматок	Пора року	Спецгосп "АХ"										Спецгосп "Темп"										
		2012 рік					2013 рік					2012 рік					2013 рік					
		Фізіологічний перебіг вагітності к-ть/%	Проявили статевий цикл після відлучення поросят			Анафродизія к-ть/%	Фізіологічний перебіг вагітності к-ть/%	Проявили статевий цикл після відлучення поросят			Анафродизія к-ть/%	Фізіологічний перебіг вагітності к-ть/%	Проявили статевий цикл після відлучення поросят			Анафродизія к-ть/%						
	за 7 дб, к-ть/%	за 8-30 дб, к-ть/%	Більше 30 дб, к-ть/%		за 7 дб, к-ть/%	за 8-30 дб, к-ть/%	Більше 30 дб, к-ть/%		за 7 дб, к-ть/%	за 8-30 дб, к-ть/%	Більше 30 дб, к-ть/%		за 7 дб, к-ть/%	за 8-30 дб, к-ть/%	Більше 30 дб, к-ть/%		за 7 дб, к-ть/%	за 8-30 дб, к-ть/%	Більше 30 дб, к-ть/%			
Першопороски	З	84	76	7	1	0	57	43	13	1	0	45	39	5	1	0	15	10	5	0	0	0
	В	25,30	90,48	8,33	1,19	0,00	25,45	75,44	22,81	1,75	0,00	25,28	86,67	11,11	2,22	0,00	26,79	66,67	33,33	0,00	0,00	0,00
	Л	80	73	5	2		52	38	14	0	0	41	24	15	2	0	13	11	2	0	0	0
	О	24,10	91,25	6,25	2,50	0,00	23,21	73,08	26,92	0,00	0,00	23,03	58,54	36,59	4,88	0,00	23,21	84,62	15,38	0,00	0,00	0,00
	за рік	81	74	6	0	1	61	53	6	2	0	52	38	12	1	1	14	10	3	1	0	0
	О	24,40	91,36	7,41	0,00	1,23	27,23	86,89	9,84	3,28	0,00	29,21	73,08	23,08	1,92	1,92	25,00	71,43	21,43	7,14	0,00	0,00
Основні свиноматки	З	87	75	10	3	0	54	49	5	0	0	40	35	3	1	1	14	9	3	1	1	1
	В	26,20	86,21	11,49	3,45	0,00	24,11	90,74	9,26	0,00	0,00	22,47	87,50	7,50	2,50	2,50	50,00	64,29	21,43	7,14	7,14	7,14
	Л	332	298	28	6	1	224	183	38	3	0	178	136	35	5	2	56	40	13	2	1	1
	О	100,00	89,76	8,43	1,81	0,30	100,00	81,70	16,96	1,34	0,00	100,00	76,40	19,66	2,81	1,12	100,00	71,43	23,21	3,57	1,79	1,79
	за рік	133	118	15	0	0	171	162	7	2	0	77	54	20	2	1	57	43	18	6	2	2
	О	25,43	88,72	11,28	0,00	0,00	26,27	94,74	4,09	1,17	0,00	25,67	70,13	25,97	2,60	1,30	26,03	75,44	31,58	10,53	3,51	3,51
Першопороски	З	128	117	10	1	0	182	164	12	6	0	72	41	25	5	1	51	41	8	2	0	0
	В	24,47	91,41	7,81	0,78	0,00	27,96	90,11	6,59	3,30	0,00	24,00	56,94	34,72	6,94	1,39	23,29	80,39	15,69	3,92	0,00	0,00
	Л	135	115	17	2	1	164	152	11	1	1	75	57	15	1	2	62	42	14	4	2	2
	О	25,81	85,19	12,59	1,48	0,74	25,19	92,68	6,71	0,61	0,61	25,00	76,00	20,00	1,33	2,67	28,31	67,74	22,58	6,45	3,23	3,23
	за рік	127	120	4	2	1	134	121	12	1	0	76	54	18	2	2	49	41	6	2	0	0
	О	24,28	94,49	3,15	1,57	0,79	20,58	90,30	8,96	0,75	0,00	25,33	71,05	23,68	2,63	2,63	22,37	83,67	12,24	4,08	0,00	0,00
за рік	523	470	46	5	2	651	599	42	10	1	300	206	78	10	6	219	167	46	14	4	4	
за рік	100,00	89,87	8,80	0,96	0,38	100,00	92,01	6,45	1,54	0,15	100,00	68,67	26,00	3,33	2,00	100,00	76,26	21,00	6,39	1,83	1,83	

**Динаміка прояву статевих циклів свиноматок
у господарствах з фізіологічним перебігом родів**

Вік свиноматок	Пора року	Спецгосп "АХ"										Спецгосп "Темп"									
		2012 рік					2013 рік					2012 рік					2013 рік				
		Фізіологічний перебіг родовідк-ть/%	Проявили статевий цикл після відлучення поросят				Фізіологічний перебіг родів к-ть/%	Проявили статевий цикл після відлучення поросят				Анафродизія к-ть/%	Фізіологічний перебіг родовідк-ть/%	Проявили статевий цикл після відлучення поросят				Анафродизія к-ть/%			
Першопороски	З	75	71	3	1	0	50	40	7	2	1	51	41	8	1	1	20	18	2	0	0
	В	24,67	94,67	4,00	1,33	0	24,63	80,00	14,00	4,00	2,00	25,63	80,39	15,69	1,96	1,96	27,40	90,00	10,00	0	0
	Л	76	68	6	2	0	48	41	6	1		47	38	6	2	1	16	13	2	1	0
	О	25,00	89,47	7,89	2,63	0	23,65	85,42	12,50	2,08	0,00	23,62	80,85	12,77	4,26	2,13	21,92	81,25	12,50	6,25	0
	за рік	74	72	2	0	0	51	45	5	0	1	54	42	10	2	0	19	17	2	0	0
	з	24,34	97,30	2,70	0	0	25,12	88,24	9,80	0	1,96	27,14	77,78	18,52	3,70	0	26,03	89,47	10,53	0	0
	в	79	71	5	2	1	54	45	6	2	1	47	39	6	1	1	18	15	2	1	0
	л	25,99	89,87	6,33	2,53	1,27	26,60	83,33	11,11	3,70	1,85	23,62	82,98	12,77	2,13	2,13	24,66	83,33	11,11	5,56	0
	о	304	282	16	5	1	203	171	24	5	3	199	160	30	6	3	73	63	8	2	0
	за рік	100,00	92,76	5,26	1,64	0,33	100,00	84,24	11,82	2,46	1,48	100,00	80,40	15,08	3,02	1,51	100,00	86,30	10,96	2,74	0
Основні свиноматки	З	107	102	3	2	0	171	151	15	4	1	84	61	15	6	2	71	64	5	1	1
	В	24,88	95,33	2,80	1,87	0	24,85	88,30	8,77	2,34	0,58	25,15	72,62	17,86	7,14	2,38	26,10	90,14	7,04	1,41	1,41
	Л	111	105	5	1	0	169	152	11	4	2	80	52	25	2	1	75	65	7	3	0
	О	25,81	94,59	4,50	0,90	0	24,56	89,94	6,51	2,37	1,18	23,95	65,00	31,25	2,50	1,25	27,57	86,67	9,33	4,00	0
	за рік	105	95	6	2	2	175	152	14	6	3	91	72	16	2	1	68	61	5	1	1
	з	24,42	90,48	5,71	1,90	1,90	25,44	86,86	8,00	3,43	1,71	27,25	79,12	17,58	2,20	1,10	25,00	89,71	7,35	1,47	1,47
	в	107	92	10	4	1	173	148	20	5	2	79	54	21	2	1	58	49	7	1	1
	л	24,88	85,98	9,35	3,74	0,93	25,15	85,55	11,56	2,89	1,16	23,65	68,35	26,58	2,53	1,27	21,32	84,48	12,07	1,72	1,72
	о	430	394	24	9	3	688	603	60	19	8	334	239	77	12	5	272	239	24	6	3
	за рік	100,00	91,63	5,58	2,09	0,70	100,00	87,65	8,72	2,76	1,16	100,00	71,56	23,05	3,59	1,50	100,00	87,87	8,82	2,21	1,10

Таблиця 6

**Динаміка прояву статевих циклів свиноматок у господарствах
з фізіологічним перебігом післяродового періоду**

Вік свиноматок	Пора року	Спецгосп "АХ"										Спецгосп "Темп"									
		2012 рік					2013 рік					2012 рік					2013 рік				
		Фізіологічний перебіг післяродового періоду к-ть/%	Проявили статевий цикл після відлучення поросят				Фізіологічний перебіг післяродового періоду к-ть/%	Проявили статевий цикл після відлучення поросят				Анафродизія к-ть/%	Фізіологічний перебіг післяродового періоду к-ть/%	Проявили статевий цикл після відлучення поросят				Анафродизія к-ть/%			
Першопороски	З	82	75	7	0	0	56	42	13	1	0	61	42	17	1	1	22	18	2	2	0
	В	25,23	91,46	8,54	0	0	25,11	75,00	23,21	1,79	0	25,85	68,85	27,87	1,64	1,64	25,29	81,82	9,09	9,09	0
	Л	75	70	4	1	0	52	44	6	1	1	57	44	11	1	1	24	19	4	1	0
	О	23,08	93,33	5,33	1,33	0	23,32	84,62	11,54	1,92	1,92	24,15	77,19	19,30	1,75	1,75	27,59	79,17	16,67	4,17	0
	за рік	91	78	10	2	1	61	53	7	1	0	52	39	10	2	1	18	16	2	0	0
	з	28,00	85,71	10,92	2,20	1,10	27,35	86,89	11,48	1,64	0	22,03	75,00	19,23	3,85	1,92	20,69	88,89	11,11	0	0
	в	77	72	4	1	0	54	46	6	2	0	66	41	21	3	1	23	20	2	0	0
	л	23,69	93,51	5,19	1,30	0	24,22	85,19	11,11	3,70	0	27,97	62,12	31,82	4,55	1,52	26,44	86,96	8,70	0	0
	о	325	295	25	4	1	223	185	32	5	1	236	166	59	7	4	87	73	10	3	0
	за рік	100,00	90,77	7,69	1,23	0,31	100,00	82,96	14,35	2,24	0,45	100,00	70,34	25,00	2,97	1,69	100,00	83,91	11,49	3,45	0,00
Основні свиноматки	З	132	117	12	2	1	195	185	7	2	1	78	55	20	2	1	78	70	6	1	1
	В	25,29	88,64	9,09	1,52	0,76	25,23	94,87	3,59	1,03	0,51	25,49	70,51	25,64	2,56	1,28	25,57	89,74	7,69	1,28	1,28
	Л	141	120	16	4	1	203	186	12	3	2	72	41	26	4	1	75	66	7	1	1
	О	27,01	85,11	11,35	2,84	0,71	26,26	91,63	5,91	1,48	0,99	23,53	56,94	36,11	5,56	1,39	24,59	88,00	9,33	1,33	1,33
	за рік	126	112	10	3	1	183	176	4	2	1	80	54	20	4	2	81	68	10	2	1
	з	24,14	88,89	7,94	2,38	0,79	23,67	96,17	2,19	1,09	0,55	26,14	67,50	25,00	5,00	2,50	26,56	83,95	12,35	2,47	1,23
	в	123	113	8	1	1	192	180	10	1	2	76	58	15	2	1	71	65	3	1	2
	л	23,56	91,87	6,50	0,81	0,81	24,84	93,75	5,21	0,52	1,04	24,84	76,32	19,74	2,63	1,32	23,28	91,55	4,23	1,41	2,82
	о	522	462	46	10	4	773	727	33	8	6	306	208	81	12	5	305	269	26	5	5
	за рік	100,00	88,51	8,81	1,92	0,77	100,00	94,05	4,27	1,03	0,78	100,00	67,97	26,47	3,92	1,63	100,00	88,20	8,52	1,64	1,64

Як і у першопоросок, так і у основних свиноматок показники прояву спонтанного статевих циклу (в основній кількості свиноматок) після відлучення поросят за аналізуючими роками при-

пала, за усіма порами року, на строк до 7-ї доби. Показники анафродизії у першопоросок ТОВ «АХ» за порами років коливалися від 5,26 % взимку до 5,88 % навесні (2012 рік) та від 8,33 %

влітку до 10,0 % навесні (2013 рік) відповідно. Майже аналогічна ситуація простежується і у спецгоспі «Темп», що стосується динаміки прояву спонтанних статевих циклів, після відлучення порослят, на тлі попередніх патологій родів, але показники анафродизії як у першопоросок, так і в основних свиноматок за порами року у даному господарстві набагато перевищують показники спецгоспу «АХ», що незаперечно негативно впливає на інтенсивність використання маточного поголів'я у цьому господарстві.

Дуже важливе значення мають і особливості динаміки прояву спонтанного статевого циклу у свиноматок на тлі попередніх патологій післяродового періоду після відлучення від них порослят. Так, показники післяродової патології першопоросок у ТОВ «АХ» за порами аналізуючи років (післяродові ускладнення, травми родових шляхів та післяродові запальні процеси) коливалися від 22,58 % навесні до 25,81 % зима –літо-осінь (2012 р.) та від 22,73 % восени до 27,27 % весна-літо (2013 рік). В основних свиноматок - від 20,69 % навесні до 29,31 % восени (2013 рік).

У ТОВ «Темп» - у першопоросок аналогічні показники коливалися від 16,67 % восени до 37,50 % навесні (2012 рік) та від 10,00 % взимку до 40,00 % навесні (2012 р.), а в основних свиноматок від 19,05 % навесні до 30,95 % восени (2012 рік) та від 17,78 % восени до 31,11 % навесні (2013 рік).

Основна кількість першопоросок і основних свиноматок в обох спецгоспах проявляють спонтанний статевий цикл після відлучення порослят, на тлі попередніх післяродових патологій, в терміни до 7 діб, але у порівнянні із тваринами, в яких реєструвалися патологія вагітності і патоло-

гія родів, при значних показниках післяродової патології залишається значна кількість як першопоросок, так і основних свиноматок з ознаками анафродизії, а це призводить до значних витрат у господарствах на проведення заходів інтенсифікації (стимуляції і відновлення) відтворної здатності маточного поголів'я та значної їх кількості вибраковування, що в свою чергу негативно впливає на рентабельність галузі в цілому.

Показники динаміки прояву спонтанного статевого циклу першопоросками і основними свиноматками при фізіологічному перебігу вагітності, родів і післяродового періоду в десятки разів перевищують аналогічні показники які реєструються при виникненні патології під час вагітності, родах і в післяродовому періоді, на що звертають особливу увагу при впровадженні сучасних технологій ведення галузі свинарства.

Висновки. 1. Динаміка прояву спонтанного статевого циклу першопоросками і основними свиноматками знаходиться у прямій залежності від різноманітної патології, яка виникає під час вагітності, опоросу і в післяродовому періоді, що негативно впливає на показники інтенсивності використання маточного поголів'я.

2. Найвищі показники анафродизії реєструються у першопоросок і основних свиноматок на тлі попередніх патологій родів і післяродового періоду.

3. Вивчення, облік й аналіз динаміки прояву статевих циклів у першопоросок і основних свиноматок складають основу інтенсивного використання маточного поголів'я свиней у господарствах, незалежно від впровадженної в них технології роботи.

Список використаної літератури:

1. Фізіологія, патологія та біотехніка відтворення свиней / М.І. Харенко, С.П. Хомин та ін.. – Суми: Козацький вал, 2010. – 412 с.
2. Day B. Reproductive in svine / B. Dey // BeetswilSymposain Agriculture Reslazch. – 1980. - № 3. – P. 41-50.
3. Пейсак З. Болезни свиней (пер.с польского) / З. Пейсак // Брест: Брестская типография, 2008. – 424 с.
4. Герасимов В.І. Свинарство і технології виробництва свинини / Герасимов В.І., Рибалко В.П., Цицюрський Л.М. – К.: Урожай, 1996. – 352 с.
5. Мусієнко Ю.В. Діагностика, прогнозування та профілактика патологічних родів у свиноматок: Автореф. дис...канд..вет.наук: 16.00.07 / Мусієнко Ю.В. – Київ, 2007. – С. 7-15.

Харенко Н.И., Черненко А.А., Костюченко О.А. Динамика проявления половых циклов свиноматками на фоне предыдущих патологий беременности, родов и послеродового периода.

В работе приведены информативные данные в отношении динамики проявления половых циклов свиноматками на фоне предыдущих патологий беременности, родов и послеродового периода в спецхозах по производству свинины с внедренными современными технологиями ведения отрасли.

Основное количество первопоросок и основных свиноматок в обоих спецхозах проявляют спонтанный половой цикл после отъема порослят, на фоне предыдущих послеродовых патологий, в сроки до 7 суток, но по сравнению с животными, в которых регистрировались патология беременности и патология родов, при значительных показателях послеродовой патологии остается значительное количество как первопоросок, так и основных свиноматок с признаками анафродизии, а это приводит к значительным расходам в хозяйствах на проведение мероприятий интенсификации (стимуляции и восстановления) воспроизводительной способности маточного поголовья и значительного их количества выбраковки, что в свою очередь негативно влияет на рентабельность отрасли в целом.

Ключевые слова: половой цикл, беременность, роды, послеродовый период.

Charenko N.I., Chernenko A.A., Kostuchenko O.A. Dynamics manifestations of sexual cycles sows against the background of previous pathologies of pregnancy, childbirth and the postpartum period

Informative data on dynamics of manifestation of sexual cycles sows against the background of previous pregnancy pathologies, parturition and the postpartum period in pig farms with the introduction of modern technologies of the industry are in the article.

The basic amount pershoporosok and basic sows in both special farms exhibit spontaneous sexual cycle after weaning piglets, against previous postnatal abnormalities in up to 7 days, but compared to the animals, which were recorded pathology of pregnancy and childbirth pathology, with significant performance postnatal pathology remains significant number pershoporosok as well as the main characteristics of sows anafrodyziyi, resulting in significant costs to farms for activities intensify (stimulation and recovery) reproductive capacity of breeding stock and a large number of rejection, which in turn has a negative impact on profitability industry as a whole.

Keywords: sexual cycle, pregnancy, parturition, the postpartum period.

Дата надходження до редакції: 17.06.2014 р.

Рецензент: д.вет.н. професор Красочко П.А.

УДК619:616:636.8

**АНАЛІЗ ВИПАДКІВ НЕСПРАВЖНЬОЇ ВАГІТНОСТІ СУК
ЗА ДАНИМИ КЛІНІКИ «ВЕТСЕРВІС» м. СУМИ**

В. В. Паращенко, лікар ветеринарної медицини

Г. А. Зон, к.вет.н., професор

І. В. Паращенко, к.вет.н., доцент

Сумський національний аграрний університет

У статті проаналізована динаміка випадків несправжньої вагітності сук за даними клініки «Ветсервіс» м. Суми. Проаналізовані показники незаразної та інфекційної патології сук, відсотковий та порідний показник захворюваності сук на несправжню вагітність.

Кількість сук з акушерськими розладами (патологія органів статеві системи, та молочної залози – 47,12 %), та гінекологічними розладами, (патологія зовнішніх статевих органів, матки, яєчників, яйцепроводів та несправжня вагітність – 52,88 %), незначно різнилися. При акушерській патології частіше реєстрували захворювання статеві системи – 27,09 %, суки з розладами молочної залози склали – 19,22 %.

Ключові слова: собака, сука, несправжня (фантомна) вагітність, захворюваність.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Одвіку люди утримували тварин, особливо собак, в хатніх умовах, утім їх утримання в квартирі вимагає від власника знань фізіології, та створення відповідних санітарно-гігієнічних та фізичних умов. Не завжди власники собак мають достатню обізнаність у вищезгаданих питаннях, тому й виникають розлади в роботі різних систем організму, в тому числі й статевої.

Собаки належать до моноциклічних тварин, а їх фізіологічна здатність до відтворення нащадків, набута в процесі тривалого філогенезу, проявляється у певну пору року [1, 2].

Собака, відрізняючись особливостями будови статевих органів та фізіологією розмноження, потребує застосування в акушерській та гінекологічній практиці відповідних прийомів та методів діагностики, лікування, профілактики захворювань статеві системи [3].

Зв'язок проблеми з важливими науковими чи практичними завданнями. Проведені дослідження є частиною науково - дослідної роботи кафедри вірусології, патанатомії та хвороб

птиці Сумського НАУ.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми.

Згідно даних наукових досліджень, несправжня (фантомна) вагітність реєструється у сук, кішок, кролиць, морських свинок, тхорів, мишей, свиней, кіз, а також у жінок. Механізм розвитку несправжньої вагітності до кінця не з'ясовано, проте домінуючу роль відіграє кількісний та якісний склад статевих гормонів, зокрема прогестерону (гормон жовтого тіла яєчників), простагландинів та пролактину, дія яких обумовлює розсмоктування жовтих тіл [6].

До сьогодні не існує єдиного пояснення процесів, що відбуваються в організмі самки при несправжній вагітності. Більшість дослідників вважають несправжню вагітність природним станом суки, а патологічним - можливі ускладнення її перебігу або наслідки хибного лікування тварини. Також, існує теорія, що фантомна вагітність - це спосіб збереження виду, який забезпечує в природних умовах вигодовування цуценят зграї самками, що не мають власних сисунів [4, 5].